

Tamse (red.), *Nassau en Oranje in de Nederlandse geschiedenis*, Alphen aan den Rijn, 1979, 273-305.

8. J.H.M. Evers (samenstelling) en P.G.J. Post (redactie), *Historisch repertorium met betrekking tot Wittem als bedevaartsoord*, Heerlen, 1986, 142-143.

9. Vgl. J.L. Jansen, 'De kloosterlingen', in: *Het Katholiek Nederland 1813-1913 ter blijde herinnering aan het eerste eeuwfeest onzer nationale onafhankelijkheid*. Eerste deel, Nijmegen, 1913, p. 86-115; voor de tekst van het betreffende KB, 95.

10. Het decreet van Napoleon behelsde de opheffing van onder meer kloosters van de kruisheren in St. Agatha en Uden; van de karmelieten in Boxmeer; van de minderbroeders in Megen; en van de capucijnen in Velp. Met de KB's van Willem I werd dit decreet gecontinueerd, zij het dat in elk geval het capucijnklooster in Velp hersteld mocht worden, evenwel op voorwaarde dat geen nieuwe leden werden aangenomen. De intentie van deze KB's werd nog eens onderstreept via twee nieuwe KB's, gedateerd 9 maart en 11 mei 1818. Daarin werd vastgelegd dat de kloostergemeenschappen volledig aan de verordeningen van de staat waren onderworpen. Ze

("studentaat") gevestigd met een curriculum, bestaande uit twee jaar filosofie en vier jaar theologie. Aanvankelijk verbleven hier vooral aspirant-leden uit het zuidelijke deel van het Verenigd Koninkrijk, hoewel dat in deze periode eigenlijk al niet meer bestond. Vanaf 1841 nam het aantal studenten uit Nederland snel toe. Krachtens genoemde akte werd de orde in ons land wettelijk erkend. Ook mocht zij – "zij het binnen den omtrek der kerk" – bepaalde religieuze activiteiten ontplooiën. Daarbij werd met name gedacht aan "geestelijke oefeningen, bekend onder den naam Missien".⁸ Het geven van volksmissies beschouwden de redemptoristen zelf als hun belangrijkste taak. Met hun moraaltheologische opvattingen hebben zij vanaf begin jaren veertig echter ook een steeds sterker stempel gedrukt op de seculiere, later diocesane priesteropleiding in ons land, zoals we in het vervolg nog zullen zien.

Verder kregen alle nog bestaande kloostergemeenschappen bij Koninklijk Besluit van diezelfde 28ste november 1840 toestemming om weer nieuwe leden (novicen) aan te nemen en wel "overeenkomstig de voor die instellingen bestaande statuten en behoudens de geestelijke regtsmagt van de kerkvoogden van het betrokken district".⁹ Daarmee werd een Keizerlijk Decreet van Napoleon uit 1812, dat deels bevestigd en aangescherpt, deels bijgesteld was door een tweetal Koninklijke Besluiten van koning Willem I uit 1814 en 1815, ongedaan gemaakt.¹⁰ Deze beslissing van Willem II was met name van belang voor kloosterorden als de norbertijnen, de franciscanen, de dominicanen en de jezuïeten, die her en der in den lande zielzorg verrichtten, maar tijdens de voorbije jaren alle moeite hadden moeten doen om hun zielzorgeenheden, meest (missie)staties, te kunnen blijven bemannen, omdat het aantal nieuwe intredingen sinds 1794/95 drastisch was afgenomen. De dominicanerorde was er reeds in 1804 toe overgegaan de vroegere Nederduitse provincie, zij het enigszins provisorisch, opnieuw in te richten.¹¹ De andere orden wachtten hiermee tot na de Grondwetswijziging van 1848, waaraan de koning zich van harte had gecommitteerd. Krachtens de nieuwe Grondwet waren de verschillende kerkgenootschappen van regeringsvoogdij bevrijd; was het recht van 'placet' afgeschaft; en konden de kerkgenootschappen zich vrij organiseren. Gebruik makend van de ruimte die de Grondwet hun bood, besloten de jezuïeten in 1849 tot heroprichting van een Nederlandse provincie. De franciscanen zouden hier in 1853 toe overgaan, terwijl de norbertijnen met de stichting van de abdij Berne-Heeswijk, gelegen in de norbertijnerparochie van Heeswijk, in 1857 een nieuwe start maakten met hun kloosterlijke leefwijze.¹²

Niet lang hierna begonnen de genoemde orden ook met een op het